

Llum verd als transgènics

Les pressions dels EUA han donat resultat.

El Parlament europeu ha fet el primer pas per trencar la moratòria sobre transgènics que la UE ha mantingut els últims cinc anys.

La nova legislació sobre etiquetatge, aprovada la setmana passada, obre la porta a nous transgènics a partir del 2004.

Un cop contra l'opinió pública, segons els ecologistes.

Un retorn a la normalitat, per a les empreses de biotecnologia.

Des de 1998 la Unió Europea no havia aprovat cap nova legislació sobre el cultiu i la comercialització d'organismes modificats genèticament (OGM), més coneguts com a transgènics. El passat dimecres, 2 de juliol, però, els estats membres van trencar la moratòria dels últims cinc anys. El Parlament europeu aprovava una nova legislació que obliga a etiquetar els productes que continguin almenys un 0,9% de transgènics. Una normativa que, a l'espera de ser aprovada pel consell de ministres de la UE, obrirà amb tota probabilitat la porta a la comercialització de nous productes transgènics a partir del 2004 a Europa.

Les pressions dels Estats Units i de la indústria europea del sector han estat molt fortes, reconeixien alguns eurodiputats. I finalment, Europa ha acabat cedint, després de mostrar la seva indignació per les acusacions fetes pel mateix president dels Estats Units, George W. Bush, per a qui la UE, amb aquesta moratòria, no ha fet més que contribuir a agreujar la fam a l'Àfrica. Un argument darrere del qual s'amaguen interessos comercials ben evidents. Només cal tenir en compte que als Estats Units el 75% de les collites de soja, el 71% del cotó i el 34% del blat de moro estan genèticament modificats. Els pagesos nord-americans de blat de moro asseguren que el bloqueig europeu els ha causat pèrdues per valor de 300 milions de dòlars l'any.

Estats Units no ha acabat d'entendre mai per què la UE va imposar una moratòria als transgènics el 1998, després de patir crisis alimentàries com la de les vaques boges, que van encetar un fort debat sobre la seguretat alimentària entre els consumidors. Però, tot i això, els produc-

tes modificats genèticament no estan prohibits a Europa. Fins el 1998 s'havien autoritzat divuit productes que contenen OGM i que, entre tant, s'han continuat important i utilitzant en l'elaboració de pinsos i altres aliments. La multinacional americana Monsanto, per exemple, porta més de set anys exportant la soja Roundup Ready arreu d'Europa, un producte transgènic que s'utilitza com a proteïna vegetal per a pinsos. En aquests moments la Comissió Europea té una vintena de demandes d'autorització de transgènics en espera, entre elles onze de Monsanto amb noves varietats transgèniques de blat de moro, cotó, soja i remolatxa.

L'estat espanyol, un cas a part. Mentre França i Àustria han liderat el grup de països més escèptics a l'aixecament de la moratòria per a nous productes transgènics, l'estat espanyol s'ha mantingut clarament a favor, juntament al Regne Unit. De fet, l'estat espanyol és l'únic país dins la Unió Europea on s'ha autoritzat el cultiu de varietats transgèniques per al seu ús comercial. El 1998, mentre mitja dotzena de països europeus encetaven la moratòria sobre transgènics, la llavors ministra d'Agricultura, Loyola de Palacio, autoritzava la primera varietat de blat de moro transgènic BT 176, resistent a l'insecte del taladre. Es tracta del blat de moro Compa, de la multinacional suïssa Syngenta, que ja porta cinc anys en el mercat i que es conrea en 25.000 hectàrees al conjunt de l'estat.

Al Compa de Syngenta s'hi han afegit fa pocs mesos quatre varietats més de blat de moro transgènic aprovades pel Ministeri d'Agricultura, i que estan en mans de les empreses Syngenta, Monsanto, Pioneer i del consorci francès Li-

A l'estat espanyol hi ha actualment 32.000 hectàrees sembrades amb blat de moro transgènic, un 15% de les quals es troben a Catalunya i entorn del 40% a Aragó.

magrain, que subministren a 7.000 hectàrees més. En total, a l'estat espanyol aquest any es calcula que hi ha unes 32.000 hectàrees sembrades amb blat de moro transgènic.

On? "En zones càlides afectades per la plaga del taladre, és a dir, a Catalunya, sobretot a les comarques de Lleida i Girona, a Aragó, Extremadura, algun focus al centre de la Península al voltant d'Albacete, i una mica també a Andalusia", explica Delfí Biosca, director general de Syngenta i president de l'associació de productors de llavors Aprose. Segons Biosca, Catalunya representa en aquests moments el 15% del total de superfície cultivada amb blat transgènic a l'estat, mentre que a Aragó la proporció puja fins al 30% o 40%, "com a mínim". Pràcticament tot el cultiu de blat de moro transgènic que es fa a l'estat espanyol es destina a consum animal, però també es pot utilitzar per obtenir midó i altres derivats que, segons Greenpeace, poden estar presents en més del 60% dels aliments transformats. Amb la nova llei d'etiquetatge, aquells productes que portin almenys un 0,9% d'ingredients transgènics ho hauran d'indicar clarament, perquè el

Amb la nova llei d'etiquetatge, els productes que portin almenys un 0,9% d'ingredients transgènics ho indicaran ben clar

consumidor pugui escollir lliurement entre productes modificats i no modificats.

Ni el País Valencià ni tampoc les Balears tenen en el blat de moro un cultiu important, i per tant els seus pagesos no són potencials consumidors de les llavors transgèniques que estan aprovades fins el moment. La multinacional Bayer té a Quart de Poblet una de les factories que treballen en el negoci de llavors. Segons Vicente Requeni, director de màrqueting estratègic de Bayer Cropscience, si bé en altres moments hi ha hagut cultius experimentals de varietats transgèniques de blat de moro, ara l'empresa no en té ni a

València ni a cap altre indret de l'estat espanyol: "Tenim pràcticament tots els assajos paralitzats perquè, a causa de la moratòria, no hi vèiem un procés de comercialització immediat." Requeni afegeix que Bayer té pendent l'autorització de varietats transgèniques de blat de moro resistents a diferents tipus d'herbicides, que esperen l'autorització del Ministeri d'Agricultura espanyol.

Aquesta paralització, però, es podria reactivar a partir d'ara, com temen els grups ecologistes que porten anys treballant en contra dels cultius transgènics i que denuncien efectes negatius sobre el medi ambient, la biodiversitat agrícola i la seguretat alimentària. Per a ells, l'aixecament de la moratòria no és una bona notícia i encara cal aprofundir en la responsabilitat ambiental de les empreses que fabriquen aquestes llavors, en la coexistència de cultius tradicionals i cultius ecològics i en la regulació del cultiu i aprovació de noves varietats.

El Parlament europeu ha començat a avançar en alguna d'aquestes llacunes pendents. El passat 2 de juliol també va aprovar una legislació que permetrà als governs elaborar lleis per evitar la contaminació creuada entre els cultius genèticament modificats i els convencionals. Això ha de permetre establir mesures com, per exemple, la distància que hi ha d'haver entre aquests cultius. Mentrestant, només a l'estat espanyol hi ha 104 varietats transgèniques esperant ser aprovades, segons informacions d'Ecologistas en Acció.

Mitges veritats? El debat sobre transgènics aixeca fortes controvèrsies entre les empreses que treballen en biotecnologia vegetal i els grups ecologistes i organitzacions de pagesos. Tots dos bàndols s'acusen de manipulació en la informació. Un dels reclams comercials que utilitzen les empreses de llavors per introduir en el mercat els transgènics és la major resistència i productivitat que ofereixen. Syngenta ja fa cinc anys que comercialitza el blat de moro BT a l'estat espanyol. Fent balanç, Delfí Biosca assegura que "un agricultor que es beneficiï mitjanament del producte pot incrementar la producció en prop de 180,30 euros per hectàrea. Vol dir que augmenta la

contribució neta en no menys d'un 15%". Biosca no s'explica l'oposició dels ecologistes: "És increïble com han pogut aixecar una bandera en contra d'un producte que ecològicament és beneficiós, perquè evita l'ús d'insecticides."

No tots pensen el mateix, però. "El blat de moro transgènic no produeix més que els altres", sentència Antoni Casademont, responsable de Política Alimentària de la Unió de Pagesos de Catalunya. "Els primers anys semblava que rendia entre un 8% i un 10% més, però si fem una comparació a més llarg termini, veiem que de mitjana rendeix igual que la seva pròpia varietat no transgènica." Els pagesos que l'han plantat, segons Casademont, "ha estat perquè les cases comercials els han convençut i perquè és un blat de moro molt resistent a la caiguda pel vent. És més dur". Els productors catalans, segons el responsable de la Unió de Pagesos, tampoc s'estalvien l'ús de cap herbicida: "De fet —explica—, nosaltres ja no tractàvem el taladre, perquè s'havia d'esperar fins que el blat de moro fos molt gran i els únics mitjans per tractar-lo eren aeris i resultaven molt cars."

Els pagesos també tenen molt present el perill que hi ha de caure en una forta dependència de les multinacionals, que són les úniques que tenen prou diners per invertir en la investigació de noves varietats vegetals a partir de la modificació dels gens. "Ara encara amb ordi, civada i blat ens guardem llavors per als anys següents, i això amb el temps, per la pressió del mercat, es perdrà", adverteix Casademont. Per a Delfí Biosca aquest no és un bon argument: "El pagès no depèn ni més ni menys de les multinacionals del que depenem tota la humanitat. Els cotxes són de les multinacionals, els medicaments, la informàtica, la roba..."

Tot i l'estricta control a què haurien d'estar sotmeses aquestes produccions transgèniques, Casademont assegura que "el blat de moro transgènic s'aboca juntament amb el convencional. No es fa segregació. Les multinacionals no han volgut mai que se separés ni que es diferenciessin els preus".

L'estat espanyol s'ha convertit en la porta d'entrada de les multinacionals de la biotecnologia cap a Europa, es queixen els ecologistes i també els pagesos.

"L'entrada tradicional d'aquestes multinacionals establertes als Estats Units és el Regne Unit, però, com que allà estaven amb les vaques boges, llavors el Govern espanyol, el PP, hi va donar ple suport", explica Antoni Casademont. "Abans el que es feien eren assajos, tant a Espanya com a la resta de països. No es podien prohibir. Però qui va obrir el registre de varietats transgèniques a Espanya va ser el PP, que a més va canviar la posició del Govern espanyol dins la UE. En pocs mesos va passar d'estar en contra dels transgènics a estar-hi a favor."

Casademont aclareix que la Unió de Pagesos no està en contra ni de la investiga-

L'estat espanyol s'ha convertit en la porta d'entrada a Europa de les multinacionals de la biotecnologia. L'exministra d'Agricultura Loyola de Palacio va autoritzar el 1998 el primer cultiu transgènic per a ús comercial

ció ni del saber: "Però —adverteix— creiem que hi ha un nivell d'incògnita tan gran al voltant d'aquests organismes i dels efectes que poden tenir en el medi ambient, que demanem precaució."

Per als ecologistes els efectes negatius dels cultius transgènics estan sobradament demostrats, segons Juan Felipe Carrasco, responsable de la campanya de transgènics de Greenpeace. "El blat de moro BT està preparat per matar el tala-

dre, però també mata altres insectes, que són aliats naturals de l'agricultura, i que no fan mal a cap tipus de cultiu." També hi ha el risc de contaminació entre cultius. Carrasco recorda que, fa un any, el Consell de la Producció Agrària Ecològica de Navarra va haver de retirar la llicència a cinc productors de blat de moro perquè va trobar en les seves collites restes de transgènic, quan en l'agricultura ecològica està totalment prohibit. "Els seus veïns estaven utilitzant llavors transgèniques sense haver-ne informat. Per tant, hi ha un problema de llibertat i democràcia. Hi ha agricultors que contaminen altres agricultors."

A Carrasco tampoc no el convencen els controls a què l'administració sotmet aquests cultius, ja que "quan es va aprovar la varietat Compa, la multinacional havia de seguir un pla de seguiment, avaluacions de risc i informar la Comissió Nacional de Bioseguretat. Però el director general de l'Oficina Nacional de Varietats Vegetals, que és el que ha de rebre el pla de seguiment, reconeix que no l'ha rebut". Delfí Biosca assegura que Syngenta ha aplicat des de fa quatre anys un pla de seguiment amb les facultats de Biologia de Girona i la d'Agrònoms de Lleida, l'IRTA i el CSIC a Madrid. "I és el pla de seguiment més estricte que algú es pot arribar a imaginar", assegura.

La investigació cau en picat. Davant les reticències d'ecologistes i organitzacions de productors, els científics adverteixen del fre que s'ha produït aquests últims anys en la Unió Europea pel que fa a investigació. Pere Arús és cap del Departament de Genètica Vegetal de l'Institut de Recerca i Tecnologia Alimentària (IRTA) de la Generalitat de Catalunya. "Si no poguéssim fer servir transgènics —argumenta Arús— la ciència quedaria molt frenada. Aquests transgènics no tenen cap perill per a la salut humana, ni tampoc sembla que en tinguin per al medi ambient. Fins ara no hi ha hagut ningú que ho hagi pogut demostrar."

L'IRTA treballa des de fa temps en projectes europeus relacionats amb l'arròs per estudiar el flux de gens entre cultius transgènics i no transgènics. "En el blat de moro el pol·len pot viatjar a distàncies bastant grans; en canvi, amb l'arròs pràc-

Les campanyes de grups ecologistes contra els transgènics han estat nombroses en els últims anys, molt sovint amb el suport d'organitzacions de pagesos.

ticament no es belluga", assenyala Arús. Es tracta d'assajos experimentals que s'han realitzat al delta de l'Ebre, "dels quals tothom està avisat", i que encara no es poden comercialitzar. També treballen amb meló, per determinar la funció que tenen els seus gens. Arús assegura que els agricultors que planten aquest blat de moro transgènic és perquè els hi surt rendible: "Els estalvia tractaments i els augmenta la producció. I si no hagués aquesta percepció negativa se'n plantaria molt més."

El responsable de l'IRTA també reconeix que potser les multinacionals "van voler entrar massa fortes a Europa" i adverteix que la moratòria ha suposat una reducció molt important en la inversió en investigació tant pública com privada a Europa. "I això ens fa més dependents dels Estats Units. El fet que la regulació de tots aquests organismes transgènics sigui tan cara i tan complexa afavoreix els que tenen més diners. Si desregulem no passarà gran cosa. Si la regulació és molt estricta afavorim les multinacionals, perquè són les úniques que tenen els diners per poder aguantar la pressió econòmica i de temps. Hi ha varietats

que fa temps que s'han obtingut i que fins que arriben al camp passen anys i panyos. S'han de fer assajos i contraassajos, pràcticament com si fossin productes farmacèutics."

Per a Florentino Juste, president de l'Institut Valencià d'Investigacions Agràries, IVIA, els problemes de l'arròs, la soja i el blat de moro són diferents als de les fruites i hortalisses amb què ells treballen. "Tal vegada la dacsa és un cultiu que ha d'oferir molta producció i barata per alimentar el bestiar, però la fruita és un producte més de luxe i no ens podem permetre que un consumidor en prescindisca perquè ix al mercat després de ser modificada genèticament. Tenim fruita bona i l'aconseguim aplicant tècniques de biotecnologia, però sense modificar genomes." Segons Juste seria contraproduent treure al mercat fruita modificada genèticament, vista l'oposició social. "Això no vol dir que no treballem en tecnologies de transformació, però únicament al laboratori."

El procediment d'autorització de nous OGM estarà disponible a la tardor, segons la comissaria europea de Medi Ambient, Margot Wallström. Al món hi ha

actualment vora 70 milions d'hectàrees de cultius transgènics, segons Delfi Biosca. Una bomba de relloteria per al medi ambient, segons els ecologistes. Una gran oportunitat de fer més rendible i més productiva l'agricultura del món, segons les empreses de biotecnologia. Per a Biosca, el pròxim cultiu transgènic que s'obrirà pas a l'estat espanyol serà el cotó, "perquè és un cultiu industrial que no consumeixen les persones, sinó que serveix per a fer teixits. Té molts problemes amb insectes i absorbeix molta quantitat d'insecticida. Està molt necessitat de la biotecnologia".

Estats Units és el país líder de la moderna biotecnologia alimentària, seguit de Canadà i Argentina. Però hi ha països que estan abraçant els cultius transgènics a velocitat de creuer, com són la Xina, Sud-àfrica, l'Índia, i en el terreny de la investigació, Cuba. La legislació aprovada el passat dimecres pel Parlament europeu és la base perquè la UE posi fi a la moratòria sobre els cultius transgènics i decideixi quin és el paper que ha de representar.

Bàrbara Amorós